МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ З ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Галузі знань: 22 «Охорона здоров'я»

Складник освіти: післядипломна освіта, спеціалізація

Спеціальність: Терапія

Попередня освіта: лікарі, які закінчили інтернатуру за однією з лікарських спеціальностей, крім спеціальностей стоматологічного, медико-профілактичного, лабораторного, медико-психологічного профілю; лікарі загальної практики - сімейні лікарі, лікарі-терапевти, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю.

Професійна кваліфікація: лікар-спеціаліст

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЕНОЮ РАДОЮ ЗДМФУ
Голова Вченої ради
_____ / проф. Юрій КОЛЕСНИК
(протокол № 5 від « 24 » грудня 2024 р)
Програма підготовки вводиться в дію з 25.12.2024 р.
_____ / проф. Юрій КОЛЕСНИК
(наказ № 447 від « 25 » грудня 2024 р

Запоріжжя 2024

ПЕРЕДМОВА

Програму підготовки з підвищення кваліфікації зі спеціальності **«Терапія»** складено робочою групою, відповідно до Наказу МОЗ України від 25.07.2023 р. № 1347 «Про затвердження Переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними (провізорськими) спеціальностями», Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про систему безперервного професійного розвитку медичних та фармацевтичних працівників» (із змінами) від 14 липня 2021 р. № 725, Наказу МОЗ України від 22.07.1996 р. № 166 «Про подальше удосконалення системи післядипломної освіти та безперервного професійного розвитку лікарів та фармацевтів (провізорів)» (із змінами), Наказу МОЗ України від 22.02.2019 р. № 446 «Деякі питання безперервного професійного розвитку лікарів» (із змінами).

Затверджено рішенням Вченої ради Запорізького державного медико-фармацевтичного університету, протокол № 5 від 24.12.2024 р. Введено в дію Наказом ректора Університету № 447 від 25.12.2024 р.

Керівник робочої групи:

Подсевахіна С.Л. – к.мед.н., доцент, завідувачка кафедри внутрішніх хвороб Запорізького державного медико-фармацевтичного університету

Робоча група:

1. ДоценкоС.Я. – д.мед.н., зав. кафедри внутрішніх хвороб №3 Запорізького державного медико-фармацевтичного університету;
2. Паламарчук О.І. – к.мед.н., доцент кафедри внутрішніх Запорізького державного медико-фармацевтичного університету;
3. Мирний Д.П. – к.мед.н., доцент кафедри внутрішніх Запорізького державного медико-фармацевтичного університету;
4. Рябоконь Ю.Ю.– доктор медичних наук, професор, директор навчально-наукового інституту післядипломної освіти Запорізького державного медико-фармацевтичного університету

Рецензії-відгуки:

1. Михайловська Н.С. – д.мед.н., професор, завідувачка кафедри загальної практики – сімейної медицини та внутрішніх хвороб Запорізького державного медико-фармацевтичного університету;
2. Шершньова О.В. – к.мед.н., доцент кафедри загальної практики – сімейної медицини та внутрішніх хвороб Запорізького державного медико-фармацевтичного університету

І. ВСТУП

1. Післядипломна освіта: основним завданням циклів спеціалізації, є отримання та удосконалення професійних знань і навичок шляхом оновлення наявних та отримання нових теоретичних і практичних знань, необхідністю освоєння сучасних та нових методів вирішення професійних завдань, формування і закріплення на практиці професійних знань, умінь і навичок, отриманих в результаті теоретичної підготовки, необхідністю вивчення світового досвіду.

2. Попередня освіта перелік освітніх програм: лікарі, які закінчили інтернатуру за однією з лікарських спеціальностей, крім спеціальностей стоматологічного, медико-профілактичного, лабораторного, медико-психологічного профілю; лікарі загальної практики - сімейні лікарі, лікарі-терапевти, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю згідно наказу МОЗ України від 25 липня 2023 року № 1347«Про затвердження Переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними (провізорськими) спеціальностями»

3. Програма підготовки з підвищення кваліфікації – проходження циклу спеціалізації за спеціальністю «Терапія» проводиться за програмою підготовки затвердженою Вченою радою ЗДМФУ, та розробленими на їх основі робочими програмами та навчальними планами затвердженими на Вченій раді Навчально-наукового інституту післядипломної освіти.

4. Слухачі, які виконали навчальний план та програму спеціалізації, підлягають атестації на визначення рівня знань та практичних навичок з присвоєнням звання лікар-спеціаліста із кваліфікації «Терапія».

ІІ. ПРОФІЛЬ ПРОГРАМИ

Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
Складник освіти	Післядипломна освіта, спеціалізація
Спеціальність	Терапія
Кваліфікація	Лікар-спеціаліст
Передумови вступу	Лікарі, які закінчили інтернатуру за однією з лікарських спеціальностей, крім спеціальностей стоматологічного, медико-профілактичного, лабораторного, медико-психологічного профілю; лікарі загальної практики - сімейні лікарі, лікарі-терапевти, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю
Форма проходження	Очна та дистанційна участь в режимі реального часу
Мова	Українська
Академічні права	Робота на посадах лікар-спеціаліст за спеціальністю «Терапія» у лікарняних закладах та закладах охорони здоров'я. Безперервний професійний розвиток, цикли тематичного удосконалення
Моніторинг та оцінювання	Наказ МОЗ України від 22.02.2019 р. № 446 «Деякі питання безперервного професійного розвитку лікарів» (із змінами), Наказ МОЗ України від 22.07.1996 р. № 166 «Про подальше удосконалення системи післядипломної освіти та безперервного професійного розвитку лікарів та фармацевтів (провізорів)» (із змінами)
Обсяг програми	• 5 місяців (780 годин/26,0 кредитів ЄКТС) для лікарів, які закінчили інтернатуру за однією з лікарських спеціальностей, крім спеціальностей стоматологічного, медико-профілактичного, лабораторного, медико-психологічного профілю; • 3 місяці (468 годин/15,6 кредитів ЄКТС) для лікарів загальної практики - сімейних лікарів, лікарів-терапевтів, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю. Відповідно до Наказу МОЗ України від 25 липня 2023 року № 1347«Про затвердження Переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними (провізорськими) спеціальностями»(із змінами)

ІІІ. ПЕРЕЛІК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Інтегральна компетентність	Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності в галузі охорони здоров’я за спеціальністю «Терапія», або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень і/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.
Загальні компетентності (ЗК)	**ЗК 1.** Знання основ законодавства України про охорону здоров'я та їх застосування у щоденній практиці. **ЗК 2.** Здатність до абстрактного мислення, пошуку, аналізу, синтезу, опрацювання інформації, зокрема з різних джерел та у взаємозв'язку зі своєю сферою діяльності. **ЗК 3.** Спроможність до самооцінки власних досягнень та підвищення їх рівня. **ЗК 4.** Спроможність усно і письмово спілкуватися державною мовою при заповненні медичної документації та спілкуванні з пацієнтами. **ЗК 5.** Уміння використовувати інформаційно-комунікаційні технології, володіння навичками роботи з комп’ютерною технікою. **ЗК 6.** Спроможність до критичного мислення, аналізу та вирішення ситуативних проблем в медичній практиці. **ЗК 7.** Дотримання деонтологічних норм у професійній діяльності (належна професійна поведінка). **ЗК 8.** Спроможність реалізувати систему знань і практичних умінь щодо забезпечення здорового способу та безпеки власного життя і пацієнтів, сприяти усуненню його негативних впливів на здоров’я суспільства, сприяти підвищенню якості життєво важливих складових (вода, повітря, харчові продукти і т. д.). **ЗК 9.** Демонстрування соціальної активності та відповідальної громадянської позиції у лікарській діяльності. **ЗК 10.** Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані. **ЗК 11.** Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень. **ЗК 12.** Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз,

	невідкладні стани. **ЗК 13.** Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги, домедичної допомоги за міжнародними протоколами. **ЗК 14.** Знати покази, протипокази, побічні дії препаратів які використовуються в лікарській практиці та побічну дію з боку препаратів, які приймаються пацієнтом системно.
Професійні компетентності (ПК)	**ПК 1.** Знання анатомо-фізіологічних особливостей функціонування органів і систем внутрішніх органів. **ПК 2.** Здатність проводити профілактику, діагностику та лікування хвороб органів дихання та їх ускладнень. **ПК 3.** Здатність проводити профілактику, діагностику та лікування хвороб серцево-судинної системи та їх ускладнень. **ПК 4.** Здатність проводити профілактику, діагностику та лікування хвороб органів травлення та їх ускладнень. **ПК 5.** Здатність проводити профілактику, діагностику та лікування хвороб нирок та їх ускладнень. **ПК 6.** Здатність проводити профілактику, діагностику та лікування хвороб органів кровотворення та їх ускладнень. **ПК 7.** Здатність проводити профілактику, діагностику та лікування хвороб ендокринної системи та обміну речовин, а також їх ускладнень. **ПК 8.** Здатність проводити профілактику, діагностику та лікування ревматологічних хвороб. **ПК 9.** Здатність проводити профілактику, діагностику та лікування онкологічних хвороб. **ПК 10.** Здатність проводити профілактику, діагностику та невідкладної допомоги при захворюваннях внутрішніх органів. **ПК 11.** Здатність до проведення експертизи працездатності.

За результатами опанування програми з підвищення кваліфікації з циклу спеціалізації «Терапія» лікар досягає наступних програмних результатів навчання:

Програмні результати навчання

ПРН 1. Збирати повний анамнез життя й хвороби пацієнта. Проводити цілеспрямоване клінічне обстеження по органам та системам.

ПРН 2. Виділяти та фіксувати провідний клінічний симптом або синдром. Встановлювати найбільш вірогідний або синдромний діагноз захворювання. Оцінювати інформацію щодо діагнозу в умовах закладу охорони здоров'я, його підрозділу, застосовуючи стандартну процедуру, використовуючи знання про пацієнта, його органи та системи, анатомо-фізіологічні та вікові особливості на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень.
ПРН 3. Призначати й аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження. Оцінювати інформацію з метою проведення диференційної діагностики захворювань, використовуючи знання про пацієнта, його органи й системи, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень.
ПРН 4. Визначати склад та режим раціонального харчування при лікувальному харчуванні хворих із захворюваннями внутрішніх органів.
ПРН 5. Визначати необхідний режим праці та відпочинку при лікуванні хворих із захворюваннями внутрішніх органів в умовах закладу охорони здоров'я, вдома у хворого та на етапах медичної евакуації, в т.ч. у польових умовах.
ПРН 6. Визначити необхідний обсяг лікування й тактику ведення хворого залежно від конкретної клінічної ситуації. Визначати показання до госпіталізації за профілем та організувати її.
ПРН 7. Виділяти провідний клінічний синдром або невідкладний стан потерпілого/постраждалого за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, в закладі охорони здоров'я), у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації, у польових умовах, в умовах нестачі інформації й обмеженого часу, використовуючи стандартні методики фізикального обстеження та можливого анамнезу, знання про пацієнта, його органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.
ПРН 8. Обирати тактику надання екстреної медичної допомоги на догоспітальному етапі, в закладі охорони здоров'я, в умовах надзвичайної ситуації, в т.ч. у польових умовах на підставі провідного клінічного синдрому (тяжкості стану) та діагнозу невідкладного стану за стандартними схемами/протоколами.
ПРН 9. Надавати екстрену медичну допомогу на підставі провідного клінічного синдрому (тяжкості стану) та діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу згідно з визначеною тактикою, використовуючи стандартні схеми/протоколи.
ПРН 10. Організовувати проведення лікувально-евакуаційних заходів серед населення та військовослужбовців в умовах надзвичайної ситуації, в т.ч. у польових умовах, під час розгорнутих етапів медичної евакуації, з урахуванням існуючої системи лікувально-евакуаційного забезпечення.

ПРН 11. Виконувати медичні маніпуляції в умовах лікувальної установи чи вдома на підставі попереднього клінічного діагнозу та/або показників стану пацієнта, використовуючи знання про його органи та системи, анатомо-фізіологічні та вікові особливості, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та використовуючи стандартні методики.
ПРН 12. Здійснювати всі етапи диспансеризації закріпленого контингенту дорослого населення, формувати групи диспансерного нагляду, організовувати лікувально-оздоровчі заходи диференційовано від групи диспансеризації. Здійснювати аналіз стану здоров'я певного контингенту на підставі офіційних даних шляхом співставлення з середньостатистичними показниками. Проводити оцінку впливу соціально-економічних та біологічних детермінант на здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції.
ПРН 13. Визначати наявність та ступінь обмежень життєдіяльності, виду, ступеню та тривалості непрацездатності з оформленням відповідних документів, в умовах закладу охорони здоров'я на підставі даних про захворювання та його перебіг.
ПРН 14. Готувати річний звіт про особисту виробничу діяльність, використовуючи офіційні облікові документи, за узагальненою формою в електронній та паперовій формах; вести медичну документацію щодо пацієнта та контингенту населення, використовуючи стандартну технологію, на підставі нормативних документів.
ПРН 15. Досліджувати обсяги та результативність діяльності лікаря-терапевта, підрозділу, закладу охорони здоров'я в динаміці та при співставленні їх з середньо статичними і кращими в сфері діяльності. Проводити відбір та використовувати уніфіковані клінічні протоколи щодо надання медичної допомоги, що розроблені на засадах доказової медицини. Приймати участь у розробці локальних протоколів надання медичної допомоги.
ПРН 16. Організовувати роботу медичного персоналу в команді, підрозділі, закладі. Взаємодіяти з колегами у своєму закладі та в інших закладах охорони здоров'я, підлеглими та керівниками; організовувати взаємодію з організаціями та установами поза сектором охорони здоров'я; формувати раціональні медичні маршрути пацієнтів. Застосовувати інструменти просування медичних послуг на ринку, на підставі аналізу потреб дорослого населення, в умовах функціонування закладу охорони здоров'я, його підрозділу, в конкурентному середовищі.

Матриця відповідності професійних компетентностей лікаря зі спеціальності «Терапія»програмним результатам навчання

ПРН / ПК	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	*	*														
2	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
3	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
4	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
5	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
6	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
7	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
8	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
9	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
10							*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
11													*	*	*	*

IV. Перелік компонентів програми підготовки з циклу спеціалізації «Терапія»

4.1. Для лікарів, які закінчили інтернатуру за однією з лікарських спеціальностей, крім спеціальностей стоматологічного, медико-профілактичного, лабораторного, медико-психологічного профілю - 5місяців (780годин / 26,0кредитівЄКТС):

Код н/д	Компоненти освітньої програми	Кількість кредитів/годин	Форма підсумкового контролю
Обов'язкові компоненти			
ОК 1	Організаційні питання терапевтичної допомоги	0,27/8	залік
ОК 2	Теоретичні основи внутрішньої патології	0,27/8	залік
ОК 3	Хвороби органів дихання	3,20/96	залік
ОК 4	Хвороби системи кровообігу	5,20/156	залік
ОК 5	Хвороби органів травлення	3,20/96	залік
ОК 6	Хвороби нирок	2,60/78	залік
ОК 7	Хвороби органів кровотворення	1,87/56	залік
ОК 8	Хвороби ендокринної системи та обміну речовин	2,84/85	залік
ОК 9	Ревматичні хвороби	2,60/78	залік
ОК 10	Ментальне здоров’я mhGAP	1,30/39	залік
Додаткові компоненти			
ДК 1	Гемоконтактні вірусні інфекції	0,27/8	залік
ДК 2	Туберкульоз	0,27/8	залік
ДК	Запобігання насильству в сім’ї	0,27/8	залік

3			
ДК 4	Невідкладна медична допомога при надзвичайних ситуаціях	0,27/8	залік
ДК 5	Медичне право	0,27/8	залік
ДК 6	Базова (фахова) цифрова компетенція працівника охорони здоров’я	0,27/8	залік
ДК 7	Ділова українська мова.	0,27/8	залік
ДК 8	Медико-етичні аспекти здоров’я і хвороби. Позитивна медицина.	0,27/8	залік
ДК 9	Спілкуємось українською правильно. Ментальність і здоров’я українців.	0,27/8	залік
Атестація		0,27/8	іспит
Разом		**26,0/780**	

4.2. Для лікарів загальної практики - сімейних лікарів, лікарів-терапевтів, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю - 3місяці (468 годин / 15,6кредитівЄКТС):

Код н/д	Компоненти освітньої програми	Кількість кредитів/годин	Форма підсумкового контролю
Обов'язкові компоненти			
ОК 1	Організаційні питання терапевтичної допомоги	0,13/4	залік
ОК 2	Теоретичні основи внутрішньої патології	0,13/4	залік
ОК 3	Хвороби органів дихання	1,60/48	залік
ОК 4	Хвороби системи кровообігу	2,60/78	залік
ОК 5	Хвороби органів травлення	1,87/56	залік
ОК 6	Хвороби нирок	1,33/40	залік

ОК 7	Хвороби органів кровотворення	1,20/36	залік
ОК 8	Хвороби ендокринної системи та обміну речовин	2,60/78	залік
ОК 9	Ревматичні хвороби	1,87/56	залік
ОК 10	Ментальне здоров’я mhGAP	0,80/24	залік
Додаткові компоненти			
ДК 1	Гемоконтактні вірусні інфекції	0,13/4	залік
ДК 2	Туберкульоз	0,13/4	залік
ДК 3	Запобігання насильству в сім’ї	0,13/4	залік
ДК 4	Невідкладна медична допомога при надзвичайних ситуаціях	0,13/4	залік
ДК 5	Медичне право	0,13/4	залік
ДК 6	Базова (фахова) цифрова компетенція працівника охорони здоров’я	0,13/4	залік
ДК 7	Ділова українська мова.	0,13/4	залік
ДК 8	Медико-етичні аспекти здоров’я і хвороби. Позитивна медицина.	0,13/4	залік
ДК 9	Спілкуємось українською правильно. Ментальність і здоров’я українців.	0,13/4	залік
Атестація		0,27/8	іспит
Разом		**15,6/468**	

V. СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА

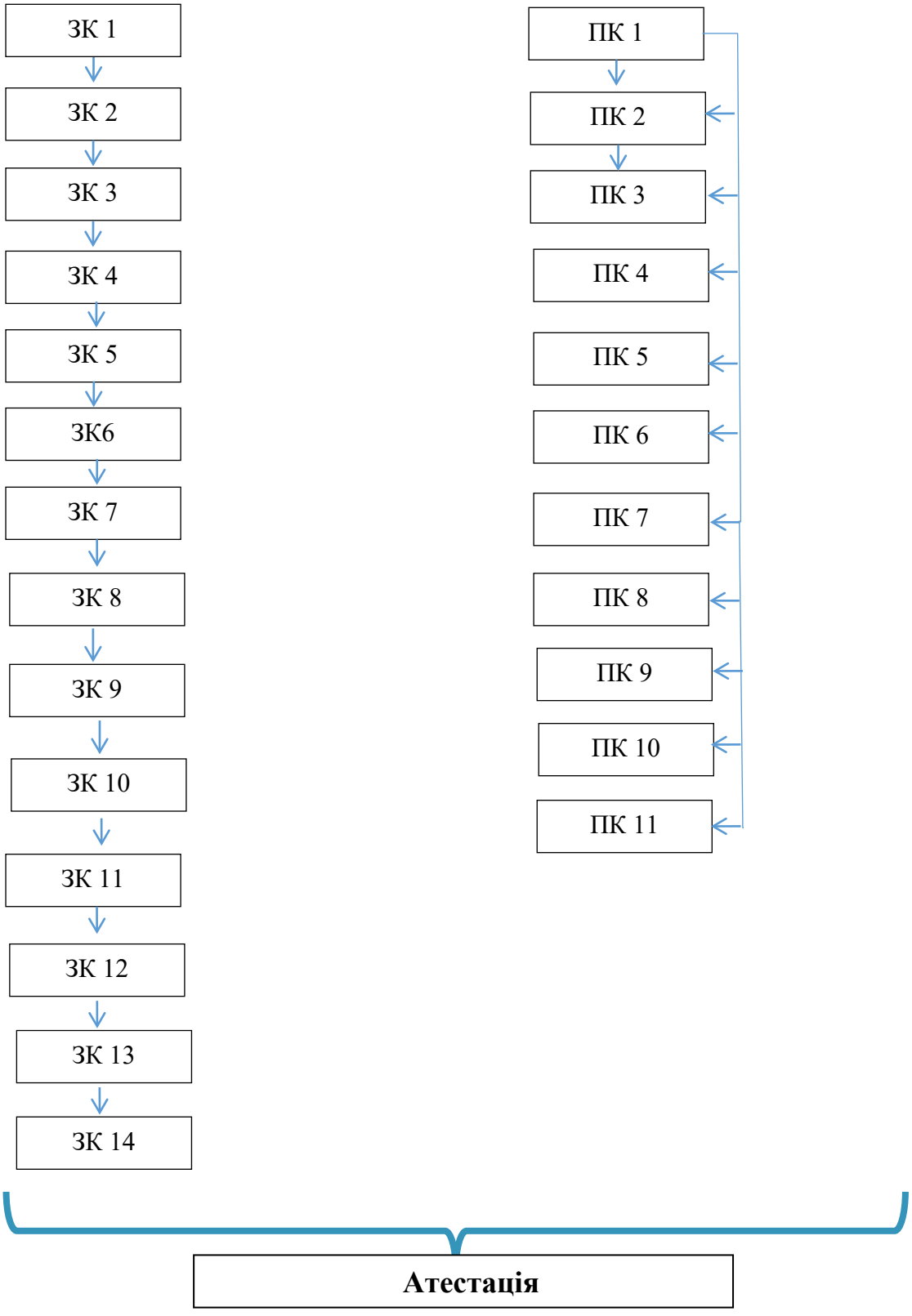

VI. АТЕСТАЦІЯ

Атестація на визначення знань та практичних навичок з присвоєнням звання зі спеціальності «Терапія» підлягають особи, що пройшли цикл спеціалізації. Склад атестаційної комісії, яка проводить атестацію на визначення знань та практичних навичок з присвоєнням звання лікар-спеціаліст формується закладом вищої (післядипломної) освіти.

До атестації для визначення знань та практичних навичок з присвоєнням звання зі спеціальності «Терапія», допускаються слухачі які повністю виконали програму підготовки.

Допуск до проведення атестації для визначення знань та практичних навичок оформлюється наказом ректора закладу вищої освіти.

Атестація лікарів включає:

- іспит з оволодіння практичними навичками;
- співбесіда.

Оцінювання навчальних досягнень здійснюється за 5-ти бальною (5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 1–2 – «незадовільно») і вербальною («зараховано», «не зараховано») системами.

Види контролю: поточний, підсумковий, самоконтроль, атестація.

За результатами атестації з присвоєнням звання «лікар-спеціаліст» комісія приймає такі рішення: присвоїти або відмовити у присвоєнні звання «лікар-спеціаліст» зі спеціальності «Терапія». За результатами позитивної атестації на підставі рішення атестаційної комісії лікарям, видається сертифікат встановленого зразка.

VII. ЛІТЕРАТУРА

1. АщеуловЄ.Л. Нариси артеріальної гіпертензії: монографія. Київ Четверта хвиля. – 2023 р. – 144 с.
2. Бартік В., Бартузі З., Вроньська Є. та ін. Внутрішні хвороби. Хвороби шлунково-кишкового тракту. - Доктор-Медиа-Групп. – 2021. – 276 с.
3. Власенко М.В.. Лабораторна діагностика, діагностичні тести в ендокринології. - Медкнига-Киев. – 2021. – 120 с.
4. Войцех М., Дзємянко І. та ін. Внутрішні хвороби. Хвороби нирок та сечовивідних шляхів. – 2021. – 124 с.
5. Глушко Л.В., Федоров С.В., Скрипник І.М. та ін.. Внутрішні хвороби: у 2 частинах. Частина 1-2: підручник– «Медицина». – 2019
6. Джеймс М. Ріттер. Фармакологія за Рангом і Дейлом: 9-е видання: у 2 томах. Том 1-2. - «Медицина» – 2021.
7. Джон Р. Хэмптон ЕКГ у практиці. – Медкнига. – 2018. – 560 с
8. Довідник з лабораторної діагностики для сімейного лікаря. Створено за підтримки ТОВ «Сінево», 2019. – 324с.
9. Ендокринологія. Тактика лікування гіперглікемії при цукровому діабеті 2-го типу. 2018. Науково-практичний журнал. Том 25. Авторскийколективжурнала. - Медкнига-Київ. – 2020. – 48 с
10. Журавльова Л.В., ОгнєваО.В., Журавльова А.К.. Основи діагностики, лікування та профілактики неалкогольної жирової хвороби печінки: навчальний посібник. - Медкнига-Київ. – 2018. – 92 с.
11. Зглічинські В., Кунерт-Радек Й., Плачкєвіч-Янковська Е. та ін. .Внутрішні хвороби. Хвороби ендокринних залоз. - Доктор-Медиа-Групп. – 2021. – 216 с.
12. Кривенко В.І.Фітотерапія в гастроентерології: навчальний посібник. - Медкнига-Київ. – 2021. – 296 с.
13. Самойленко В.Б., Яковенко Н.П., ПетряшевІ.О. та ін. Медична і соціальна реабілітація: підручник.— 2-е видання. - «Медицина». . – 2018. – 464 с.
14. СвінціцькийА.С. .Методи діагностики в клініці внутрішньої медицини: навчальний посібник – «Медицина». - 2019. – 1008 с
15. СкибчикВ.А., СкибчикЯ.В. Електрокардіографічна діагностика і лікування в невідкладній кардіології. 2-е видання, доповнене. - Л: Простір. – 2020. – 164 с
16. СкибчикВ.А., СоломенчукТ.М.. - Фібриляція передсердь . Львів.- 2018.- 56 с.
17. Тронько М.Д., БольшоваО.В.. Довідник з клінічної ендокринології. - Медкнига-Киев. – 2020. – 368 с.
18. ФещенкоЮ.І.. Бронхіальна астма. Хронічне обструктивне захворювання легень в світлі сучасних рекомендацій GINA (2017), SIGN 153 (2016), GOLD 2017, NICE (2010). - Здоров'я України. – 2018. – 220 с

Інформаційні ресурси, у т.ч. в мережі Інтернет

(офіційні сайти та інформаційні портали)

1. Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://rada.gov.ua/
2. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.who.int/
3. Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/
4. Кабінет Міністрів України (урядовий портал) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/
5. Міністерство економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.me.gov.ua/
6. Міністерство охорони здоров'я України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/
7. AmericanJournalofNephrologyhttp://content.karger.com/Journal/Home/
8. AnnalsofAfricanMedicinehttp://www.bioline.org.br/am
9. AnnalsofInternalMedicinehttp://annals.org/issues.aspx
10. Arteriosclerosis, Thrombosis, andVascularBiologyhttp://atvb.ahajournals.org/
11. ArthritisResearchhttp://arthritis-research.biomedcentral.com/
12. Bloodhttp://www.bloodjournal.org/
13. BritishMedicalJournal (BMJ) - (Issues) http://content.karger.com/Journal/Home/
14. CHESThttp://www.chestnet.org/
15. DiabetesCarehttp://care.diabetesjournals.org/
16. HealthInformationhttps://www.nlm.nih.gov/hinfo.html
17. Hearthttp://heart.bmj.com/content/by/year
18. InternationalJournalofClinicalPracticehttp://onlinelibrary.wiley.com/journal/
19. JAMA CoverCollectionhttp://jama.jamanetwork.com/issues.aspx
20. Journalofgastroenterologyandhepatologyhttp://onlinelibrary.wiley.com/journal/
21. JournalofMolecularEndocrinologyhttp://jme.endocrinology-journals.org/
22. JournalofStroke&CerebrovascularDiseaseshttp://www.strokejournal.org/issues
23. JournaloftheAmericanMedicalInformaticsAssociation (JAMIA) http://jamia.oxfordjournals.org/contents-by-date.2006.shtml
24. Mescapehttp://www.medscape.com/
25. Neuroendocrinology (Issues) http://content.karger.com/Journal/Home/
26. Respiration (Issues) http://content.karger.com/Journal/Home/224278
27. TheBritishJornalofDiabetesandVascularDiseasehttp://bjdvd.co.uk/index.php/bjd
28. TheLancethttp://www.thelancet.com/